

omni integritate, et Vedetio similiter, Biareio similiter, Nogaredo similiter; et in Tarnesca, in villa quæ dicitur Betianus, vineas nostras quas Leotgarius ibi construxit. Hæc enim quæ supra dicta sunt cum duabus capillis et mansis quatuor ibidem pertinentibus, Adalgiso abbati suisque monachis tradimus, cessumque in perpetuum esse volumus, ad monasterium construendum in honorem sancti Salvatoris et sanctæ Mariæ Dei genitricis, sive sancti Dionysii Dei omnipotentis præcellentissimi nostri martyris, ut unam dicto loco catervam congregent monachorum, qui secundum regulam sancti Benedicti ibi deserviant, hospites recipiant, pauperes recreent, et pro nobis fideliter orent. Et de mancipiis ad ipsum sanctum locum cedimus his nominibus: Trudinare et uxore sua cum infantibus eorum, excepto Franconi; Ariberto et uxore sua cum infantibus eorum; Elizabeth cum infantibus suis, excepto Eliano; Harfredo cum infantibus suis, excepto Raganfredo; Ostreno et uxore sua cum infantibus eorum; Eldrado cum uxore et infantibus eorum; Eliano cum infantibus suis; Lamberto et uxore sua cum infantibus eorum; Februo et uxore sua cum infantibus eorum; Stabile et uxore sua cum infantibus eorum; Ingibaldo et uxore sua cum infantibus eorum, excepto Raganfredono et Mudrico; Ingilsindono cum infantibus suis, excepto Vandalbergano, et illo clerico quem ingenuum dimisimus; uxorem Ebrado cum infantibus suis; Grimaldo et uxore sua cum infantibus eorum. Hæc enim omnia superius nominata cum casis, capellis, curtiferis, vineis, pratis, silvis, molendinis, et adjacentiis; loca rustica et suburbana, quæsitum et quod adquirendum est, tradimus Domino omnipotenti et omnibus sanctis, sive Adalgiso abbati vel suis monachis, sive omnibus qui post eos ibi futuri sunt. Tradimus de nostra potestate, de meorum dominatione, eo modo, ut nullus rex vel aliqua potestate habeat licentiam ipsas res beneficiare, vel concambiare, sive condonare, nisi tantum et sub tuitione et immunitate regis perenniter consistat, et quandiu ego vixero, de ipso sancto loco tutor et defensor

A fiam. Post meum quoque discessum, Bernardum filium nostrum constituimus non dominatorem, non hæredem, sed defensorem, ut mea vice ipse sacrum locum defendat, et monachos nutriet, familiam defendat. Post hujus quoque decessum, si Fulgaldus filius noster superstes fuerit, simili modo ipsum locum ad bona facienda ei commendamus. Quod si Dominus permiserit ut Odo filius noster supersit, in ipsa tuitione et defensione eum relinquimus, et ipsi monachi in suo jure suaque dominatione consistent. Abbatem quem ipsi secundum regulam sancti Benedicti elegerint, cum prior defecerit, habeant. De repetitione dicimus, si nos ipsi immutata voluntate nostra, aut ullus de hæredibus nostris, aut aliquis homo iniqua voluntate testamentum anterius vel posterius quam a me factum protulerit, quod nec feci, nec decrevi, nullum habeat effectum, et prolator, falsitatis reus, teneatur obnoxius; ut ille, qui eleemosynam nostram voluerit extinguere, imprimis iram Dei omnipotentis incurrat, et cum Dathan et Abiron damnationem perpetuam acquirat, et in ultima resurrectione cum electis portionem non habeat, et cum Juda, qui sacrum corpus Domini vendidit, in perpetuum damnetur, et insuper quod conatur agere non vindicet. Et qui contra hanc cessionem ire aut ullam calumniam generare præsumperit, quod petit non vindicet; et insuper cogente fisco componat auri libras triginta, argenti pondera centum; sed præsens ista cessio, omnique tempore inviolabilem obtineat firmitatem, stipulatione subnixâ.

B
C
D
Facta cessione ista tertio Nonas Novembris, anno xxiii, regnante Carolo rege. Signum Raymundi comitis et marchionis, signum Berthez uxoris ejus, qui cessionem istam fieri et affirmari rogaverunt. Signum Bernardi comitis filii eorum, S. Fulgaldi filii eorum, S. Odonis, Elizaehar Rhutenensis episcopus subscripsi, S. Bergantz, S. Bergonis vicecomitis, S. Geraldii, S. Rustagno, S. Gislamar, S. Jorius Buca, S. item Geraldo, S. Tiodrico, S. Amardo, S. Brumali, S. Roberti, S. Hiloni, S. Geraldii, S. Rudgerio, Ermenricus levita scripsit.

ANNO DOMINI DCCCXXVIII.

CYPRIANUS

CORDUBENSIS ECCLESIE ARCHIPRESBYTER.

NOTITIA HISTORICA

(Apud Antonium Bibliotheca vetus Hispana, tom. I, page 469.)

1. Cyprianus, Cordubensis ecclesiæ archipresbyter, poeta suo tempore nonnullus nominis, cujus aliqua exstant etiamnum germana, sive epigrammata, sive epitaphia, sive hymni, aliaque carmina in libris mss. aliqua eidem supponuntur ab eis qui, larvam antiquitatis sibi adaptantes, nihil magis quam fallere ac de historia ludere amant. Vir literis et probitate magnus, ac mihi perfamiliaris, quem nuper appellavi, D. Joannes Lucas Cortesius Hispalensis, regius nunc Matritensis in causarum criminalium discasterio iudex, codicem quemdam habet qui forte idem cum eo est qui olim fuit Michaelis Ruizii Azagræ, viditque Ambrosius Morales

(540b) Refert in notis ad lib. I Memor. SS. Eulogii in præfationis num. 6, et lib. xv, cap. 21.

(540c) In exemplari nostro ex codice Toletano transcripto, aliquanto latius, scilicet: *Incipiunt*

D (540b), in quo Carmina hæc Cypriani leguntur tantum, sub hoc lemmate:

2. *Incipiunt epigrammata domini Cypriani Cordubensis sedis archipresbyteri (540c).*

I. *De bibliis sacris repositis a comite Adulpho Cordubæ in ecclesia S. Aciseli.*

II. *Item ejusdem ad petitionem Zoili filii sui in finem bibliothecæ; quam scripserat Saturnino archidiacono.*

III. *Aliud epigramma sine titulo.*

IV. *Epigramma ad comitem Guifredum, et illius conjugem Gutsindam.*

epigrammata domini Cypriani Cordubensis archipresbyteri sedis, ad petitionem Adulphi edita. Cardin. DE AGUIRRE.

V. *Item aliud ejusdem in stibellum ejusdem A Guisindis comitissæ.*

VI. *Epitaphium, quod idem in sepulcro domini Samsonis edidit metro heroico* Editum fuit ab Ambrosio Morali lib. XV Histor. Hisp., cap. 21.

VII. *Item epitaphium ab eodem editum super sepulcrum Hermildis famulæ Christi.*

VIII. *Item supertumulum sancti Joannis confessoris.* Unicum est distichon apud Moralem legendum (540^d).

IX. *Hymni duo ejusdem in festivitate sanctæ Leocadiæ virginis et martyris, civis et patronæ urbis Toleti.* Hos tamen desiderari in suo isto codice Cortesius adjunxit (540^e).

3. Hæc Cypriani carmina sunt (540^f), quæ pro germanis ejus haberi debent, nisi producantur aliunde alia minime suspecta. Qualia sunt fere omnia, his exceptis, quæ in Martyrologio Hispano Joannis Tamaii, passim leguntur. Quorum eledum hic datus, ex codice quodam ms. carminum Auli Hali, et aliorum, quo fere omnibus utitur paginis, uti ait, desumptorum.

Tomo III.

Die Junii 3 carmen quoddam producit *De S. Isaaco monacho et mart. Cordub.* quod ex conjectura tantum, aut Cypriano, aut Alvaro tribuit, pag. 430.

XV. *In tumulo S. Benildis mart. Cordub.* pag. 533. *Blasii Toletani pontificis epitaphium,* pag. 533.

XXV. *Pro S. Gallicano Ovino, viro consulari, mart.,* pag. 604.

XXVI. *In SS. Joannem et Paulum martyres Hispanos,* pag. 620.

Tomo IV.

Die Julii 16, *De S. Sisenando M. Cordubensi,* pag. 144.

XX. *De S. Paulo diacono et martyre Cordubensi,* pag. 182.

XXV. *De S. Theodemiro abbate et mart. Cordub.,* pag. 234.

Augusti 2. *De S. Flavio Rutilio mart., Africano,* pag. 340.

XXI. *Epitaphium S. Samsonis abbatis,* pag. 578.

Hoc est illud germanum ab aliis laudatum sacri poetæ carmen, idcirco eximendum huic suspectorum notæ.

XXV. *Ad S. Genesium M. Cordubensem,* p. 570.

Tomo V.

Die Septembris 3, *Pro S. Sandatio mart. Cordub.* pag. 39. *Pro SS. Habundo, Marco, et sociis martyribus Cordubensibus,* pag. 43, quod a se ait desumptum ex codice hymnorum SS. Cordubensium, non jam ex codice carminum Auli Hali et aliorum, uti diximus.

(540^d) In notis ad lib. *Memor. S. Eulogi præfationis,* num. 6.

(540^e) Exstant hæc eodemque ordine ac sub iisdem titulis in Toletano Ruizii Azagræ codice, e quo Florezius in T. XI, pag. 24, ea transtulisse videtur. Desunt itidem, ut apud nostrum *Hymni duo in festo sanctæ Leocadiæ V. et M. civis et patronæ urbis Toleti* In alio tamen ejusdem ecclesiæ Toletanæ codice Gothico post modo recensitos Cypriani versus, habentur continuo alii, quasi ad eundem pertineant, sub his titulis: *Epitaphium Paulæ: Titulum sepulcri; ejusdem Exameter:*

Scipio quam genuit Paula fuere parentes,
Gracchorum soboles, Agamennonis inclita proles,
Hoc jacet in tumulo Paulam dixere priores,
Eustocio genetrix Romani primas senatus,
Pauperiem Christi et Barthlemitica rura secuta est.

Item: *In foribus speluncæ. Inc. Respicias angustiam,* etc. Insuper: *Item alius. Inc. Verbis crede meis,* etc., atque alii, incertum an ad Cyprianum referendi.

(540^f) Omnia; apud nos servantur ex codici Toletano

XV. *De SS. Emila et Hieremia mart. Cordub.,* pag. 190.

XVI. *De SS. Rogelio et Leovigildo mart. Cordub.,* pag. 204.

XVII. *In tumulo S. Columbe virginis et mart. Cordub.,* pag. 223.

XIX. *De S. Pomposa virg. et mart. Cordub.,* pag. 272.

XXVII. *Pro SS. Adulpho et Joanne fratribus mart. Cordub.,* pag. 342.

Octobris 14. *De Lupo et Aurelia ejus conjugæ mart. Cordub.,* pag. 525.

XIX. *De S. Laur vidua et mart. Cordub.,* pag. 585.

Tomo VI.

Decembris 9, *Hymni duo in officio S. Leocadiæ antiquo Ecclesiæ Toletanæ Cypriano tribuuntur* pag. 430 (540^g).

XX. *De S. Gregorio Illiberitano episcopo,* pag. 491.

XXI. *De S. Amasindo abbate.* pag. 524. Quod carmen seu epitaphium ex parte publicavit Ambrosius Morales in postremo folio tomi tertii.

4. Fatetur quidem Joannes Tamaius habere se beneficio D. Martini de Ximena Jurado, ea omnia carmina, quæ habet codex quidam Toletanæ Ecclesiæ quem vidit Morales. « Et licet in illis (ait tomo III, die Junii, p. 534) hæc desiderentur elogia, in alio meo codice ms. Auli Hali inter aliorum epigrammata recensentur cum titulo superius scripto. Non enim in illo codice Toletano omnia Cypriani carmina inseruntur, sed tantum octo epigrammata diversis scripta successibus, cum tamen alia plurima scripserit, ut ex hujus operis tabulis suis locis manifeste constabit. » At cum probare hoc esset ei opus, adjungit, ut patet ex relatione Juliani archipresbyteri Toletani (idonei scilicet in causa testis) qui dicto num. 284. (*Adversariorum*) recenset hunc Cordubensem Cyprianum scripsisse hymnum, qui incipit: *Laetare Toletum.* Et hic haudquaquam in Toletano codice reperitur.

5. Putabam egere testibus probatissimis Julianum ut sua illi fides constaret, potius quam sufficere ejus testimonium, ut de re aliqua nonnullam fidem faceret. Sed conferentibus duo germana, quæ jam edita sunt, Cypriani carmina cum cæteris de Tamaii penu depromptis, non ægre apparebit, prædicta duo quæ subjicimus, temporis sui et auctoris lineamenta prodere; Tamaiianis vero illis omnibus novitatis impressas durare notas.

Epitaphium quod idem (Cyprianus) in sepulcro domini Samsonis edidit metro heroico.

Quis, quantusve fuit Samson, clarissimus abba,
(540^h) Cujus in una manent hac sacra membra sub aula.

tano (licet ob exscriptoris inscitiam aliquibus mendis deformia) præter hymnos, quorum in exemplari nostro nulla mentio. Card. DE AQUINNE.

(540^g) Fuerit hi fortassis bini illi *In festivitate sanctæ Leocadiæ* hymni, quot paulo ante in Toletano Ruizii Azagræ codice deesse diximus: an potius a Joanne Tamaiio ex asse conficti? En utriusque gustum:

Ad Matutinum.

Laetare Toletum
In hoc sacro festo
Cui totum lætum
Precibus adesto, etc.

Ad Vesperas.

In festo Leocadiæ
Quod celebratur hodie
Hymnum canamus
Regi coelestis curiæ, etc.

(540^h) In nostro exemplari aliter: *Cujus in urna manent at sacra membra in aula.* Card. DE AQUINNE.

Personat Hesperias illius fame (544) fota.
Flecte Deum precibus, lector, nunc flecte, peroro,
Æthera uti culpis valeat (542) concendere tervis.
Discessit longe notus, plenusque dierum :
Sextilis namque mensis die vicesima prima,
Sexti namque mensis primo et vicesimo sole.

Era cxxxviii.

(513) *Item super tumultum sancti Joannis confessoris.*

Carceres, et dira Joannes ferrea vincla
Christi amore tulit. Hac functus in aula quiescit.

6. Proprium in his duobus unius hominis ejusque ævi sermonem agnoscis. *Lula* utrobique pro sepulcro, sive sacra æde, in qua sepulcrum. *Functus* in posteriore horum carminum pro defuncto. Alvarus enim cocevus ita verbum usurpat (in *epistol. ad Joann. Hispal.*), aut *functum telluri reditam humandum*. Adamussim ergo reliqua examinare oportet Cypriano falso tributa. Quæ quidem, sive de martyribus Cordubensibus captivitatatis tempore concepta sunt, sive de aliis quorum vere Hispanorum in obscuro gesta remansere, sive de aliis tandem quorum natales ad Hispaniam non jure refert grex ille historicorum, quos toties evertimus : ab omni veritatis via sunt, ut cum Lucretio loquar, *sejuncta seque gregata*. Nullum eorum carminum, si laudata demas Cordubensium sub Mahometanis martyrium elogia, confirmandis germanis olim cognitorum, et nunquam non a nobis susceptorum martyrum, sive alias sanctorum, quorum notitia clara est et constans, actibus formatum offendes ; sed illis tantum quæ intrusit nobis præpostera, imo damnanda prorsus ficulnei Toletani ars per emissarios suos Dextrum, sequacesque, Dextri suffulciendis commentis. Quæ certissima nota est suppositionis, omnibus his profundissime inherens auctoribus, quia ea ex officina, et quacunque alia ad ejus imitationem et exemplum deinde ad aperta prosiliere. Quasi præviderint inventores et talium mercium propolæ, clara alias gesta nullis egere testimoniorum, ut ita dixerim subtractionibus ; illa tantum egere, quæ finguntur.

7. Necnon et in martyrum Cordubensium celebrandis agonibus id fuit Pseudo Cypriani consilium, ut S. Eulogii verissimam narrationem, aliis ipse, sed falsis eventibus, locupletare videretur. Exempli causa, Eulogius de Benilde martyre pauca hæc dixerat (lib. iii *Memor.*, cap. 9) : « Denique hos (Anastasium et socios martyres, de quibus paulo prius) sequens Benildis, femina ætate jam provecta, et, ut ferunt, non medie [pro mediocriter] timorata, sub professione cæterorum occubuit xvii Kalendas Julii, æra qua supra (DCCCXCI) quorum cadavera post aliquot dies ingenti concremata incendio, ad ultimum fluvii projecta dispersa sunt. » Obscura hæc et pauca Pseudo-Cypriano sorduerunt. Deo iitur plenus, sed illo deo qui furorem insanum, non autem sanam inspirat poesin : rudere illi potius quam canere de Benilde carmen illud placuit, quod martyrologus noster Junii die 13 protulit. En primum distichon, ut ex ungue leonem discas :

Corduba me genuit nascens, me Corduba vivens
Edocuit Christi dogmata sacra, fidem.

Affirmare ausim nullam prorsus vel afflictissimæ Latinitatis licentiam admittere potuisse ut *nascens* pro *nascentem*, *vivens* pro *viventem*, usurparet : hoc tamen, quod ruditatem omnem et imperitiam grammaticæ artis ex æquo provocat, in Martyrologi grammatica peregrinum non est.

8. Alterum exemplum. S. Eulogius de Sisenando martyre Cordubensi agens ex Pacensi oppido eum ortum dixerat (lib. ii. cap. 5). Quod non inique de

(541) *Fuminis* verbo utitur Alvarus in *Carmin. pro bibliotheca Leovigildi*.

(542) *Valeas* forte.

(543) Apud Moralem in notis ad lib. i *Memorialis* SS. Eulogii martyris num. 9, præfat.

(544) Ambros. Morales lib. xiv, cap. 9, et in

A Pace-Julia Lusitanie urbe interpretantur saniores (544). At cum sedisset nostro Tamaio quidquid ad Pacem (hodie *Beja* oppidum) Portugallie spectare posset, Paci-Augustæ Castellanorum et Extremadurensis sue provincie (*Badajoz* hodie) adjudicare, more suo hic egit Cypriani gerens personam, in carmine, quod ex parte dedimus, alias apud eundem Tamaium querendum [tomo IV, *die Julii* 16, pag. 144].

Sisenando, tuos custodit theca, Levita
Artus sacros Aciscli in limine sancto,
Quos pia feminei junxit audacia sexus
Pax-Augusta (515) Dei nutu te provida nobis
Concessit, etc.

9. Tertium exemplum. De sancto martyre Paulo Eulogius egerat (lib. ii, c. 6). Quem quidem sui ordinis monachum fuisse quidam Benedictini asseruere (Uvion et Menardus), reclamantibus aliis (LEPES *Ann. Benedict.* cent. 4, ad ann. 854). Tamaius voluit Benedictinis ocludere os carmine Pseudo-Cypriani, ubi clericus, non monachus Paulus ille asseritur.

10. Quartum exemplum. Pauli hujus cadaver cum beati Theodemiri Carmonensis monachi corpore apud sanctuarium martyris Zoili conditum fuisse (qui et ipse juvenis post sexta die qua sanctus decedit Paulus, id est vii Kal. Aug., fer. vii, æra qua supra, occubuit) nil ultra de eo referens, scribit Eulogius (eodem cap. 6, lib. ii). Calagurritanum vero hunc aliquando fuisse antistitem, atque eum prorsus quem vera de imaginum sacrarum religione admonentem Claudius Taurinensis impiissimo Apologetico excepit, Pseudo-Juliano (in *Chron.* num. 418) credens Antonius Quintanaduenas *Sanctorum Hispalensis diocesis* historicus scriptum reliquerat. Quod cum jure displicuisset Tamaio, ad Pseudo-Cypriani sui currit hoplothemam, unde telum desumeret quo feriret contra sentientis jugulum, carmen scilicet eodem tom. IV, *die Julii* 25, pag. 254), quo nulla episcopalis numeris, sed martyrialis tantum palmæ habetur mentio.

11. Quintum exemplum. Adulphi et Joannis MM. Eulogius per transennam meminit lib. ii, cap. 8. Ideo eguere prorsus hi Pseudo-Cypriani eo carmine, quod 27 Octobris legimus.

12. Sextum. De Emilia et Hieremia Eulogius egerat (lib. ii, c. 12). Quorum prior aliis *Emilia*, *Emilianus* aliis audiebat. Neutrubi consiter amavit Tamaius ; sed novem, et nullius lingue nomen adinvenit *Emiliam*, quo sanctum vocaret martyrem primo isto carminis versu, quod Cypriani esse persuadere nobis voluit :

Emilias sequitur Levita ex sanguine primus
Cordubensis.

Sed sequitur, ut grammatici recte loqui vel hinc jam discant,

D Hieremias, qui gentibus una.
Et quoque nobilibus Christi admirabile nomen
Extollunt sanctum.

Abusus iste quoque adverbii una cum et conjunctione, atqui alias male collocati hyperbatonque intolerandum, et sribiligo mea prioribus verbis contentia (quasi dicere vellet Hieremiam quoque, uti Emilam, genere nobili Cordubæ natum) omnia sunt, ita ut ovum ovo, similia Tamaianæ, atque illorum eloquentiæ, quibus frequenter e ms. suo *codice diversorum carminum* gemellis versificatoribus Tamaius utitur. Quod ex horum quibusdam representatis hic opportune locis patebit ; indeque omnia fere sub tot

notis ad Eulogii hunc locum. Marieta lib. ii, cap. 71 ; Roa de SS. *Corduben.*, fol. 117.

(545) Diximus alibi, nimirum lib. iv, c. 2, n. 23, de Apringio Pacensi loquentes, Colonite Pacensi, sive hodiernæ urbi *Beja*, in Lusitania Transagana, utrumque et *Pacis-Julie* et *Pacis-Augustæ* nomen

ibus producta unius tantum cerebri unicam
am esse.

Miraberis, lector, quantum sibi placuerit bel-
homo in hocce vitio sæpe atque sæpius bar-
utendi quoque adverbio. Juliani carmen de
Socrate et Stephano MM. die 17 Septembris :
et quoque verbera Christum.

um ejusdem 15 Octobris de *S. Carithina V.*

nam quoque virgo favet.

l 4 Novembris de *S. Claro M.*

rdus carpenti dum quoque voce premit.

l 1 Decembris de *S. Evasio* episcopo et mar-

nos quoque cruce capit

s Halus non aliter loquitur 8 Novembris de
Zastorio et sociis.

laudius adhæret, cui quoque turba sequens.

primo Septembris *De Vincentio et Læto MM.*

os colit ut proprios Toletum regia sedes,
Hos et Aquensis amat, ut quoque matre suos.

alius sermo est incerti cujusdam, unius, sive
um qui omnem ferre paginam Martyrologii
ment. Sep. 24 de *S. Firmino,*

um vita civis, dum quoque præsul agit.

bris 4 de *Juliano* Urbano præsule Toletano :

ua quoque in astra volat.

usdem de *S. Petro* episcopo Bracarensi :

uos quoque stipe foves.

cembris de *S. Anthemio* episcopo et *M.*

ni quoque membra secat.

sius tandem non magis est elegans, cum pro-
loquitur nomine 3 Novembris de imagine *S.*
inici :

. . . Sed undique fulges
ais, vel vivens, vel quoque pictus eas,

bi pluribus locis. Idem dicimus de *S. Colum-*
pitaphio die 17 Septembris apud Tamaium,
3 martyris *Eulogius* meminit lib. III, cap. 10,
oque *S. Pomposæ* die 19 Octobris, memora-
militer ab *Eulogio* lib. III, cap. 11, in quo non
n emicat signum Tamaii eloquentiæ.

Sunt et alia Pseudo-Cypriani carmina ves-
tis nudis sanctorum vere Hispanorum histo-
xocogitata. Hujus rei exemplum esto primum.

Sandalius, quem Cordubæ celebrari marty-
ejusque acta excidisse vulgo refertur (546).
to igitur fuit Pseudo-Cyprianus huic defectui
um supplendo in carmine illo, cujus lemma
Pro S. Sandatio M. Cordubæ die 3 Septem-

. Alterum. *Lupus* et *Aurelia* Cordubæ in His-
a Octobris die 14 laudantur in Martyrologiis
e atque *Adonis* : quibus recentiores nil ultra
is addentes consentiunt. Apertus invitavit
pus Tamaium, ut libere sub Cypriani persona
garetur, eorumque conditionem, tempus mar-
et quod maxime fuit pretii habitationem
lyrum, in Illipa urbe Tamaii patria his versi-
comprehenderet :

venire. *Vid.* Resendium de colon. Pacensi ;
xiium T. XIV, tract. 51, c. 1.

(6) *Baronii Martyrol.* 3 Sept. et plures alii
l Tamaium eodem die.

(7) *Vide* tom. V, die 14 Sept., pag. 183

(8) Sic apud Tamaium 25 Jun., pag. 602. Pater

Corduba, Lupe, tuos veneratur provida sacros
Artus, et Aureliæ conjugis ultro simul.
Insidias fugiens fallacis uterque Neronis,
Italiam linquens quæris in urbe Iares.
Illipa vos capit alumnos Beturica, sed post
Corduba vos felix martyrioque rapit.
Quelibet urbis simul exhinc computabitur ingens,
Illa prout cuna, ista prout tumulus.

Natus in *Zalamea* oppido, quod Illipam olim fuis-
se credebat *Joannes Tamaius* (547) (cum revera *Ju-*
lipa fuerit, de quo nos alibi) *Lupum* et *Aureliam*
quoquomodo illuc advocans, in solo suo ædifica-
vit palpumque civibus suis obtrudere voluit.

16. Tertium. *SS. Habundus, Marcus, et socii,*
Cordubæ celebrati jam diu martyres, quorum ex
tabulis hujus Ecclesiæ *Ferrarius* meminit die 11
Julii. Horum quoque *Pseudo-Cyprianus* vestivit
nudam alias memoriam, apud Tamaium, die 3
Septembris.

17. Cæterorum carminum Cypriano suppositorum
causa et origo fuit eadem illa, quæ communis alio-
rum plurium, Tamaii credulitas et fides habita
Pseudo historicis *Toletanæ* officinæ : quibus ut ma-
jorem in modum auctoritas concilaretur, non du-
bitavere dolis et inventionibus eo obniti plumbei
cordis homines, et in id tantum nati, ut quemad-
modum sepia solet (*Plin. lib. IX, cap. 20*), ne veri-
tas deprehendi posset, effuso atramento historiæ
aquam infuscarent. Ad rem veniamus.

18. In primis notissimi sunt Romanæ urbis *MM.*
Joannes et *Paulus*, quorum natalis dies Junii vice-
sima sexta est ; item *Gallicanus* vir consularis,
duxque Romani exercitus contra *Persas* et *Scythas*
qui sub *Juliano Apostata*, uti et memorati *Joannes*
et *Paulus*, qui eum ad fidem converterunt, *Alexan-*
driæ tamen ipse *Ægypti*, 25 ejusdem mensis passus
fuit. Quorum acta martyrii quidam *Terentianus*,
qui *Joannem* et *Paulum* capite cædi jussit, in scri-
pta redegit, et usque nunc apud *Surium* alios-
que die 26 Junii legimus *Hostres* habendi furiosa
cupido incessit quondam bipedum omnium levis-
simum hominem *Juliani* artificem, quem verbis his
litare mendacio fecit, *Adversariorum* num. 8 : « *SS.*
Joannes et *Paulus*, ait, et *Ovinus Gallicanus* vir
consularis, quorum hic *Alexandriæ*, illi *Romæ*
passi sunt : *Hispani*, *Saguntini*, et in aula *Cæsarum*
diu versati. » Idem num. 399 : « Eodem tempore »
(dum *Bracaram* cum archiepiscopo *Toletano Bern-*
cardo venisset) « cognovi sanctos *Ovinum Gallica-*
num martyrem virum consularem, et *Joannem*
et *Paulum* cognatos ejusdem, natos *Bragantii* non
procul admodum *Bracara*, *Romam* delatos mar-
tyres fuisse clarissimos. »

19. Quod mera fabula est, ipsa sibi invicem, eo-
dem ipso quo nata fuit auctore litem falsi inten-
dens. Nentiquam enim et *Saguntinos*, et *Bragan-*
tinus, nato scilicet, esse potuisse palam est. Ideo
conciliatio eorum quæ temere effudisset *blatero*,
statim quæsitæ (548). *Bragantiæ* scilicet natos mar-
tyres originem suam ad *Saguntum* urbem retu-
lisse. Cumque nec *Terentianus Actorum* scriptor,
nec alius aliquis, post *Adonem* et *Usuardum*,
e recentioribus quidquam de *Hispana* horum
patria expresserit : asserendo, ut sic dixerim,
Julianæo mendacio Cypriani hoc statumine uti
opus fuit :

In tumulo hoc jacet almus Gallicanus *Ovinus* (549)
Qui fuit Hispanus, grandi ex et origine quondam
Saguntina, cujus urbs memorabilis ætus
Vidit, et illustres, consul bis (530), *Romana* triumphos ;
Cujus et ostia post fidei durasse tropæa
Cognovit, etc.

Higuera in martyrol. Hispano ms.

(549) *Ovinus Gallicanus* in inscript. apud *Gruter.*, pag. 284, et *Onuphrium* in *Fastis* ad annum
1087.

(550) *Grammatica Tamaii.*

Item de sanctis Joanne et Paulo (26 Jun.):

Paule decus nostri (551), nec non venerande Joannes,
Hispani proceres, Romani martyres almi,
Amboque progeniti Sagunta et origine (552), fratres
Opibus illustres, fide et insuperabiles ambo.
Vestri Hispania vestra cupit consortia semper,
Et licet ossa tenet Roma, hic in corde jacetis.

20. Aliud carmen Cypriani ex his, in quibus cum pseudo-historicis conspirat, de Rutilio est martyre Africano, cujus Tertullianus unus meminit in libro, De fuga in persecutione, cap. 5: « Rutilius sanctissimus martyr, inquit, cum toties fugisset persecutionem de loco in locum, etiam et periculum, ut putabat, nummis redemisset: post totam securitatem, qua sibi prospexerat, ex inopinato apprehensus, et praesidi oblatus, tormentis dissipatus (credo pro fugae castigatione) dein ignibus datus, passionem quam vitarat, misericordiae Dei retulit. » Ne quidem ullum verbum Tertullianus de locis fugae martyris. Restabat ergo arguendi, aut somniandi potius de his licentia: quod pseudo Dextri (ad ann. 110, num. 5, et ann. 116, n. 5) et pseudo-Maximi (ad ann. 612, num. 22) quadruplici testimonio ab eorum architecto fuit procuratum, Cordubam venisse Rutilium exsulem affirmantium. Nec deesse hic sibi Pseudo Cyprianus voluit, fictionem fictione cumulans, et Italum natu eum affirmans in carmine, quod Augusti die secunda apud Tamaium legitur, incipitque:

Italus en nostras Rutilius corpore casas
Trajani metu invisit, etc.

21. Aliud carmen est de S. Genesio M. Cordubensi, ut persuadere nobis eadem turba pseudo-historicorum voluit; ne S. Genesii titulo ecclesia ejus urbis, apud Eulogium et alios celebris, martyre cive cassa et vacua esset. Eo igitur quasi uno capite et uno ore, concursus ab his fuit (553), ut novus martyr Cordubensis sub Nerone, nusquam alias dictus, fingeretur quasi religio esset non civibus aut exteris martyribus dicari templa; cum vere non Cordubae tantum, sed et Toleti quoque, Matriti, et Hispali, Salmanticaeque et forte alibi, Genesii martyris (Arelatensis, ut credimus, propter majorem viciniam, Galliaeque Gothicæ, et Hispaniae sub eodem domini jugo antiquae unionis) aedes sacrae olim constructae sint. Huic ergo novi martyris inventioni suffragium suum conferre Cyprianus supposititius non dubitavit in eo carmine, cujus hoc est principium:

Corduba te genuit, Genesi, post martyr, et ipsa
Te quoque martyrio sublatum novit, etc.

22. De S. Laura martyre etiam Cordubensi carmen habemus Cypriani die 19 Octobris; ne solus esset Luitprandus asserendae huic nobilissimae urbi novae protectrici, utinam certae! Luitprandum leges, *Adversario* 281, (554) de hujus Laurae corporis inventionem in hac ipsa urbe.

23. Tribuit etiam Cypriano Tamaius hymnos

(551) *Nostrum* dicere debuit.

(552) Hodie Saguntini sanctum martyrem Gallicanum Ovinum ut civem suum colunt; ipsique hoc nomine in templo ejus oppidi maximo peculiaris ara nuper exstructa est, ad quam quotannis ejus memoria solemniter instauratur cum sancti martyris elogio, cujus non ultima laus est, asserere eum ibi natale hausisse; quae tamen persuasio vel ipso in oppido (quod alterum est e praecipuis ac nobilissimis Valentini regni,) vix obtinet, nisi apud profanum vulgus.

A duos, qui in veteri aliquo Toletanae ecclesiae de S. Leocadia V. et M. officio legebantur, ut Juliano testimonium diceret, qui prius id notaverat *Adversario* 281, ubi et composuisse refertur Cyprianus alterum eorum, qui incipit: *Lætare Toletum*, ad petitionem Adulphi comitis, Athanagildi abbatis, et Valentini presbyteri Toletano oriunderum, anno 1120. Certe in elencho hujus poetae carminum ad nos transmissis, cujus supra meminimus, hi duo hymni laudantur (555). Quare interim pro eis suppositis non habemus.

24. Et sane Adulphi comitis mentio est in primi, e germanorum serie, carminis lemnae; nisi sumpta inde sit fallendi occasio. At, si Juliano aliqua haberi fides deberet, non quidem nos opportuno loco duodecimi saeculi poetam saeculi noni scriptoribus ascripsissemus, cum pone verba superius ex isto *Adversario* ejus adducta, haec sequantur: « Obiit ipse comes (Adulphus) anno 1104, Cyprianus 1060; jacent Cordubae. » Sed malumus nos cum Morali e via discedere, quam cum larvis istis ficulneis rectum tramitem sequi. Prius enim error, posterius autem stoliditati atque insipientiae imputaretur.

23. De Gregorio Eliberitano episcopo, quem celebrat aliud Cypriani carmen apud Tamaium die 20 Decembris, satis multa jam dicta sunt cum de Gregorio isto ageremus, quae huc reduci possunt ad evertendam hujus carminis finem.

26. Extra ordinem hujus ultimae classis eorum carminum, in quibus auctoris temeritas cum pseudo-historicorum conspiravit temeritate, ponimus ultimum in laudem Amasindi abbatis conscriptum Cypriani supposititii carmen: quod Joannes Tamaius sigillo suo munivit, ut veluti germanum exciperetur, 21 die Decembris (pag. 524). Hic est Amansvindus ille monachus, cujus repertum in montibus Malacitanis superiore saeculo epitaphium produxit primus Ambrosius Morales in annexo folio ultimi libri suae Hispaniarum Historiae; deinde Bernardus Alderetus, lib. III Originis linguae Castellanae, cap. 18, et Martinus de Roa Historiae Malacitanæ, cap. 14. Hujus quasi paraphrasin dedit auctor carminis, quod incipit:

Hac et Amasindi jacet urno corporis almi
Compago insignis, etc.

Desinitque:

Cui posuit Cyprianus ego hoc in marmore carmen.
Impetret ut mihi jam veniam coelestis amicus.

Quod sive Cypriani nostri esset, cum Amansvindum æra MXX, hoc est anno 982 ad superos abiisse lapis ostendat: jam haberemus inde compertum, non hujus, sed undecimi saltem saeculi æqualem Cyprianum fuisse, et Amansvindo posteriorem. Sed planissime haec Tamaii merx est, quam profitetur ipsa ejus facilitas barbære quidquid in mentem venerit in versus fundendi. Sed satis jam de Cypriano poeta Cordubensi et Joannis Tamaii eidem suppositis carminibus.

(553) Luitprandus ann. 668; Julianus n. 376, in principio, et *Advers.* 149, 389, 481. Videndus Bivaricus in *epist. ad Ramirezium* in editione Luitprandi operum pag. 345. Tamaius 25 Augusti.

(554) In editione Ramirezii: nam in altera Thomae Tamaii multa, idque inter alia, desunt.

(555) Ego utrumque hunc hymnum vel nec cassa non emero. Atque absunt a Toletano Romæ Azagræ codice.